

Sziklay László hetvenéves

Kazinczy, Batsányi, Baróti Szabó városa, Kassa küldte a magyar irodalomtudomány fellegrárába, az Eötvös Kollégiumba, hogy Horváth János, Eckhardt Sándor, Gombocz Zoltán tanítványaként, Hadrovics László, Gáldi László, Sótér István, Varjas Béla, Martinkó András kollégiumi társaként doktori disszertációban elemezze Kazinczy Ferenc véleményét kora irodalmáról. Érdeklődésének középpontjában ezeketán a szlovák irodalom állt. De nyíregyházi tanárként a debreceni Ady Kör munkás tagjaként csak úgy tudta elképzelni a szlovák irodalom kutatását és népszerűsítését, hogy azt valódi közegében, a történelmi Magyarországon, a magyar irodalommal való állandó kapcsolatban vizsgálja. A szlovák–magyar irodalmi érintkezések elemzése aztán tágabb horizontok felé mutatott. A II. világháború alatt is megjelenő, Debrecen–Amsterdam szerkesztőséggel rendelkező *Helicon* c. lapban, a világnak akkoriban talán legjobb komparatistikai folyóiratában már a kelet-közép-európai összefüggéseket célozta meg, iránytűül tartva Bartók Béla és Németh László kezdeményeit. Aztán volt lapszerkesztő (Kassán szerkesztette az Új Magyar Múzeumot), minisztériumi előadó, pedagógiai főiskolai tanszékvezető tanár, intézeti dolgozó, főosztályvezető. Tudományos és pedagógiai munkásságát egyaránt jellemezte és jellemzi ma is az összehasonlítás célszerű szempontjának érvényesítése, és ezzel szoros összefüggésben: küzdelem mindenfajta nacionalizmus ellen. Könyvei, tanulmánykötetei, dolgozatai: eszmetörténeti jellegűek; francia irodalomtudományi olvasmányai nem annyira a szövegelemzés, mint inkább a filológiai feltáró munka és a szintetikus látás szükségességére figyelmeztették. De mindmáig (talán éppen ezért) ő írta a legalaposabb és legjobb tanulmány(oka)t a cseh strukturalizmusról, és az 1930-as évek kezdeményei után az 1960-as években megújuló kelet-európai irodalmi érintkezések kutatásának az ő problémafelvető, anyagfeltáró írásai adtak új lendületet. Fontos dolgozatot írt a pseudo-historizmus cseh, lengyel és magyar történelmi regényeiről, Pest–Buda több kultúrát dajkáló kulturális életéről, szerb, szlovák és magyar tudományos társaságok kultúralapító hagyományairól, a Lesekekabinek magyar szerepéről, és természetesen (nem utolsósorban) a szlovák irodalom valamennyi korszakáról. Közel 800 oldalas szintézise (*A szlovák irodalom története*, 1962.) mellett külön is feldolgozta Ján Kollár pesti éveit, L. Novomeský költészetének magyar vonatkozásait, a századforduló szlovák irodalmát.

Az impozáns életmű szilárd és következetes kutatómunka eredménye. Annak bizonyossága, hogy a tudományos szempont következetes érvényesítése nem csupán az üres virtuozitástól, hanem a nacionalizmustól is megóv. Az apró, jelentős tények tisztelete nem feltétlenül pozitívizmus. Lehet az igazságkereső szenvedélyé is. Annak a Kazinczynak hitével sugározhat, aki egy szerb költőhöz küldött levelében írta: „midőn a magyar nyelvnek virágzását óhajtom (. . .) nem könyörgök azért az egeknek, hogy más nyelveknek károkkal virágozzék az én nyelvem”. Ez a humanista – példás – magatartás jellemzője Sziklay Lászlónak, az e magatartást tükröző életmű továbbépítéséhez kívánunk újabb sikereket.

Fried István